

رمز و راز داستان

جیمز وود

ترجم: لیلی موحد

نشر اختر

سرشناسه	وود، جیمز، ۱۹۶۵-م.
عنوان و نام پدیدآور	Wood, James, 1965-
مشخصات نشر	رمز و راز داستان/جیمز وود؛ مترجم لیلی موحد.
مشخصات ظاهری	تبریز: اختر، ۱۳۹۸.
شابک	۲۲۸ص.
وضعیت فهرست نویسی: دنیا	۹۷۸-۶۰۰-۴۸۶-۲۷۷-۶
یادداشت	How fiction works: عنوان اصلی:
موضوع	داستان نویسی
موضوع	Fiction – Authorship:
موضوع	داستان -- تاریخ و نقد
موضوع	Fiction – History and criticism:
شناسه افزوده	وود، لیلی، ۱۳۳۰ -، مترجم
رده بندی کنگر	PN۳۳۵
رده بندی دیوید	۸۰۸/۳
شماره کتابشناختی	۵۸۸۸۱۳۳

نشر اختر

رمز و راز داستان

جیمز وود

مترجم: لیلی موحد

ناشر: نشر اختر

چاپ اول ۱۳۹۸ • ۲۲۸ صفحه • قطع رقعی • ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۸۶-۲۷۷-۶

تبریز- اول خیابان طالقانی، روبروی مصلی، نشر اختر

تلفن: ۰۹۱۴۱۱۶۶۸۹۷ و ۰۴۱-۳۵۵۵۵۳۹۳

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست عناوین

۹	پیشگفتا از دانش کلمان
۱۳	مقدمه‌ای به ناست دهمین سالگرد انتشار
۲۶	روایت
۵۵	رمان فلوبر و روایت مدرن
۶۱	فلوبر و ظهور فلاثر
۷۲	جزئیات
۹۹	شخصیت‌ها
۱۳۱	تاریخچه‌ی مختصر آگاهی
۱۵۲	فرم داستان
۱۶۵	جذابیّت و پیچیدگی
۱۷۳	زبان
۱۹۵	گفتگو
۲۰۲	حقیقت، سنت، رئالیسم
۲۲۳	منابع

پیشگفتار از دانیل کیلمان

در پاییز ۲۰۰۸ من در یکی از کتابفروشی‌های نیویورک واقع در میدان اولیون کتاب حاضر جیمز وود را برای اولین بار در دست گرفتم. شروع به خواندن آن کردم و بعد از چند صفحه مسحورش شدم. آن را خریدم، تا نیمه‌های شب خواندم و وقتی تمام شد، بار دیگر خواندن از سر گرفتم.

بعد از آن در مورد بسیاری از سوالات طور دیگری فکر کردم. برای مثال من عقیده داشتم که جزئیات در یک توصیف یا مهم هستند و یا می‌شود از آنها صرف‌نظر کرد. اما وود مرا متقاعد ساخت که مهم قابل‌توجه بودن و غیرقابل‌توجه بودن جزئیات است و اینکه جزئیات هیچ جزئیات تعیین‌کننده‌ای به توصیف اضافه نمی‌کنند و با وجود این در جاندار بودن آن تاثیر دارند. من فکر می‌کردم که احساس ناراحتی مبهمی داشتم از اینکه در سخنرانی‌های ولادیمیر ناباکف که سال‌ها در آنها رمان‌های بزرگ را با دقت بر اساس تصاویر، توصیفات و استعاره‌های به‌کاررفته در آن‌ها تحلیل می‌کرد، چیزی مهم نادیده گرفته می‌شود، اینکه ابعاد کاملی در ادبیات وجود دارند که از این زاویه‌ی دید خشک و محدود قابل مشاهده نیستند. وود می‌گوید که ناباکف در ارزیابی اهمیت دنیای بصری غلو کرده است و حساسیت لازم برای دریافت این رشته را که بسیاری از تجربه‌های انسانی طبیعتی غیربصری دارند، نداشته است. برای من که به عنوان نویسنده چنان اسیر طلسم ناباکف بودم، که اگر متنی که می‌نوشتم، با مختصات ناباکف مطابقت نداشت، دچار عذاب وجدان می‌شدم، این دریافت ضمنی مانند یک روشنایی رهایی‌بخش بود. یا برای نمونه انتقاد آشنای پر از ابهام در مورد شخصیت‌های داستانی که به طور کامل توصیف نشده‌اند: تقریباً هر نویسنده‌ای زمانی مورد ملامت قرار گرفته است که این و یا آن شخصیت داستانی به اندازه کافی جاندار، قانع‌کننده، و یا به حد کافی مرکب نیست.

(این اصطلاح از ای.م. فاستر گرفته شده و وارد ذخیره لغت روزمره شده است). اما واقعا معنای آن چیست، و در اصل چه چیزی در این نظریه وجود دارد که بر مبنای آن یک شخصیت داستان می‌تواند "جاندار" شمرده شود؟ اندیشه‌های وود جزو بهترین پاسخ‌هایی است که تا کنون به این سوال داده شده است - آنهم به این دلیل که او خود را بسیار فراتر از سطح فضای کلی تکرارهای پذیرفته شده‌ای قرار می‌دهد که بر اساس آن شخصیت‌ها خلق شده می‌بایست موجوداتی مستقل می‌بودند و مدام خالق خود را به وسیله‌ی اعمال غیر قابل انتظار خود غافلگیری کردند. "در اصل شخصیت‌ها در تعداد زیادی از رمان‌ها به هم شباهت دارند و بیشتر شبیه آن کسی هستند که آنها را خلق کرده است و با وجود این، آنان بروی زندگی برخوردارند که نمی‌توان نام دیگری غیر از آزاد بودن بر آن نهاد.

وود از رمان‌های بزرگ قرن نور هم تاثیر گرفته است و از این نظریه که ادبیات تنها یک تکلیف معنوی روشنفکرانه نیست، بلکه باید تجربه‌ای معنوی باشد. اما او تردید ساختارگرایانه را نیز از میخایل باختین و رولان بارت فرا گرفته است. یک انسجام که دائما به شناخت‌هایی شگفت‌انگیز منتهی می‌شود، به رسمت تئوری و هم در نگاه دقیق به جزئیات. تنها یک فرد شیفته‌ی رئالیسم می‌تواند این خوبی نشان‌دهد که هنر توصیف فلور چگونه در چند جمله خیابانی را در پاریس ثبت می‌کند - اما تنها آن کسی که فریب رئالیسم را نمی‌خورد، می‌تواند تشخیص دهد که چگونه این کمال توصیف امپرسیونیستی برای نمایش دادن رویدادهایی از نظر تداوم زمانی متفاوت، که هرگز موفق به دریافت همزمان آنها نمی‌شدیم، به عنوان جزئیات برابر حقوق از یک دریافت لحظه‌ای، به استفاده از مهارت‌های هنری دست می‌زنند. به علاوه این نوع واقع‌گرایی سرزنده با اعمال نفوذ در حقیقت به تاثیرگذاری خود نائل می‌شود.

آیا می‌توان نوشتن را یاد گرفت؟ این سوال مطلوبی است که پاسخ به آن دشوار است. ادبیات بر خلاف هنرهای تجسمی که در آنها برای مثال حتی غیرسنجی‌ترین نقاشان ابتدا

باید شیوه ترکیب رنگ را بیاموزند، و سرکش‌ترین آهنگسازان نخست با ویژگی‌های اصول کنتربوان آشنا شوند، مستلزم معلومات آماده و مهارت‌های تمرین‌شده نیست. نوشتن را هر کس می‌تواند - و در عین حال هیچ کس نمی‌تواند؛ برای همین است که حتی بزرگترین نویسندگان نیز از ساده‌ترین خطاهای تازه‌کاران مصون نیستند. پس اگر نوشتن را اصلاً بتوان یاد گرفت، این کار تنها به واسطه‌ی خواندن، از طریق سر و کله زدن شاهکارهای بزرگ و کوچک، نیز با آثار موفق بیشماری، که با اینحال به هر دلیل به ارجحیت نیافته‌اند، میسر است. نوشتن را می‌توان از طریق آموزش خواندن یاد داد. در این معنا کتاب رمز و راز داستان، کتاب آموزش نوشتن است. این کتاب نشان می‌دهد که چگونه می‌توان با دست کتاب خواند، چقدر می‌توان در یک رمان خوب چیزی کشف کرد، و چه متنوع هر شیوه‌هایی که یک راوی در اجرای کار هنری خود می‌تواند به آنها مراجعه کند.

بعلاوه، وود به دنبال پاسخ بر این سوال است که اصلاً همه‌ی اینها چرا از اهمیت برخوردارند و برای چه علاقه به داستانها ریشه‌ی چنین عمیق در روح انسانها دارد. نام اصلی کتاب در زبان انگلیسی "داستان - نمونه عمل می‌کند"^۲، از یک معنای غیرقابل - ترجمه‌ی دوگانه برخوردارست: روایت چگونه در خدمت ما برای خود عمل می‌کند، و یک داستان در حالیکه ما آن را می‌خوانیم با ما چه می‌کند؟ است. همچنانکه استعاره - مرده نیست؛ اما همیشه در حال مرگ است. برای همین هنرمندان را می‌گویند که بر آن پیشی گیرند. و در حین انجام این کار، سنت میرای دیگری را بنا می‌نهند.

لحن جیمز وود، لحن یک پروفیسور نیست و نگرش او نه از موضع یک اقتصادر ادبی، او به عنوان یک خواننده‌ی آزاد، کنجکاو و روشنی‌سخن می‌گوید که ادبیات را دوست دارد و آن را می‌فهمد، یعنی مثل خواننده‌ای که همه‌ی ما دوست داشتیم، باشیم. در آلمان یک چنین لحنی، به معنای صرف نظر کردن از تکبر و مهم جلوه‌دادن خود، سابقه‌ی

کوتاه‌تری دارد. همچنان که تاریخ روایت در آلمان نسبت به انگلستان و فرانسه و روسیه از چشمگیری کم‌تری برخوردارست. برای همین در آلمان نه منتقدی مانند وود وجود دارد و نه کتابی هم ارز این کتاب نوشته شده است. اما دنیای انگلیسی زبان نیز تنها یک جیمز وود دارد.

www.ketab.ir